

Sygn. akt III AUa 953/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Zofia Rybicka - Szkibiel (spr.)
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka SSO del. Beata Górską
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 22 maja 2014 r. w Szczecinie

sprawy E. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o obniżenie podstawy wymiaru składek

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 26 sierpnia 2013 r. sygn. akt VI U 398/13

- zmienia zaskarżony wyrok w części dotyczącej decyzji z dnia 27 marca 2013r. nr (...) w ten sposób, że w miejsce ustalonej podstawy wymiaru składek na Fundusz Pracy w wysokości 1.974,19 zł (jeden tysiąc dziewięćset siedemdziesiąt cztery złote i 19/100) wpisuje kwotę składki na Fundusz Pracy wynoszącej 124,95 zł (sto dwadzieścia cztery złote i 95/100),
- oddala apelację w pozostałej części,
- odstępuje od obciążenia ubezpieczonej kosztami zastępstwa procesowego.

SSO del. Beata Górską SSA Zofia Rybicka – Szkibiel SSA Barbara Białecka

Sygn. akt III AUa 953/13

UZASADNIENIE

Decyzją z 27 marca 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział

w G. na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 i art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. c oraz art. 18 ust. 8 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585, ze zm.; dalej jako: ustawa systemowa), a

także art. 81 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027, ze zm.; dalej jako: ustawa o świadczenia opieki zdrowotnej) stwierdził, że podstawę wymiaru składek za sierpień 2012 r. na ubezpieczenia społeczne ubezpieczonej prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia wynosząca 5100 zł dla ubezpieczeń: emerytalnego, rentowych, chorobowego i wypadkowego oraz 2828,31 zł dla ubezpieczenia zdrowotnego. Organ rentowy stwierdził, że skoro w miesiącach: lipiec i sierpień 2012 r. ubezpieczona zadeklarowała podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne emerytalne i rentowe w kwocie wyższej niż kwota najniższej podstawy wymiaru składek – przepis art. 18 ust. 9 ustawy systemowej nie ma zastosowania do zaistniałej sytuacji, co oznacza, że brak jest podstaw prawnych do zmniejszenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Wskazał, że dokonując wyboru podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe wyższej niż najniższa, płatnik wyraża tym samym zgodę na konsekwencje związane z wyborem, w tym przypadku zgodę na to, że zmniejszeniu podlega wyłącznie najniższa podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Drugą decyzją z 27 marca 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy systemowej w zw. z art. 104 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, ze zm.; dalej jako: ustawa o promocji zatrudnienia) stwierdził, że za sierpień 2012 r. dla płatnika składek kwota należnych składek na Fundusz Pracy wynosi 124,95 zł (po sprostowaniu postanowieniem, gdyż z początku określili tę kwotę na 5100 zł). Organ rentowy wskazał, że zgodnie z art. 104 ust. 1 ustawy o promocji zatrudnienia, osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, które podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym opłacają składkę na Fundusz Pracy od kwot stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, wynoszących w przeliczeniu na okres miesiąca, co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę. Wysokość składki na ten Fundusz określa ustawa budżetowa. Obowiązkowa składka na Fundusz Pracy ustalona w ustawie budżetowej wynosi 2,45 % podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe i w konsekwencji istnieje obowiązek opłacania należnych na ten Fundusz składek oraz ich rozliczenie.

Ubezpieczona wniosła odwołania od powyższych decyzji. Domagała się proporcjonalnego obniżenia podstawy wymiaru składek związanego z przebywaniem na zasiłku macierzyńskim od dnia 13 sierpnia 2012 r. Podniosła, że w jej ocenie

z przepisów nie wynika wprost, by obniżenie takie było niezgodne z ustawą,

a przyjęcie, że podstawa wymiaru składek może być proporcjonalnie zmniejszona, gdy dotyczy to tylko najniższej podstawy wymiaru, nie stanowi o braku możliwości proporcjonalnego pomniejszenia składek na ubezpieczenia społeczne przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą wykazujące wyższą niż minimalna podstawę ubezpieczenia. Zdaniem ubezpieczonej, przepisy powołane w decyzjach ZUS pozwalają na proporcjonalne zmniejszenie podstawy wymiaru składki, skoro prawo takie zachowują osoby deklarujące minimalną podstawę wymiaru składek.

W ocenie ubezpieczonej, brak takiej możliwości byłby sprzeczny z art. 2a ust. 1 i 2 ustawy systemowej (z zasadą równego traktowania ubezpieczonych). Powołała się na wyroki Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 9 lipca 2009 r. w sprawie III AUa 908/09 oraz z 11 maja 2011 r. w sprawie III AUa 2177/10, zgodnie z którymi skoro prawo do zmniejszenia podstawy wymiaru składek zachowują osoby deklarujące minimalną podstawę wymiaru składek, to tym bardziej winni z niego korzystać ubezpieczeni wnoszący składki wyższe od minimalnych. W związku z powyższym, wniosła

o uchylenie zaskarżonych decyzji oraz uznanie, że żądanie złożenia korekty deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA za sierpień 2012 r. było bezpodstawne.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołania wniosł o ich oddalenie

oraz o zasądzenie od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Ponowił dotychczasową argumentację w sprawie.

Wyrokiem z 26 sierpnia 2013 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżone decyzje w ten sposób, że ustalił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz Fundusz Pracy ubezpieczonej w wysokości 1974,19 zł.

Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczona podlegała ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej i zadeklarowała za lipiec i sierpień 2012 r. podstawę wymiaru składek w kwocie 5.100 złotych. Następnie w październiku 2012 r. złożyła korektę deklaracji rozliczeniowej za sierpień 2012 r. proporcjonalnie do okresu przebywania na zasiłku macierzyńskim od 13 sierpnia 2012 r.

Sąd I instancji zważył, że odwołania ubezpieczonej zasługiwały na uwzględnienie. Wskazał, że podstawą prawną wydanych decyzji były przepisy ustawy systemowej odnoszące się do zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Zgodnie z przepisem art. 18 ust. 9 i 10 tej ustawy, za miesiąc, w którym nastąpiło odpowiednio objęcie ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi lub ich ustanie i jeżeli trwały one tylko przez część miesiąca, kwotę najniższej podstawy wymiaru składek zmniejsza się proporcjonalnie, dzieląc ją przez liczbę dni kalendarzowych tego miesiąca i mnożąc przez liczbę dni podlegania ubezpieczeniu. Zasady zmniejszania najniższej podstawy wymiaru składek, o których mowa w ust. 9, stosuje się odpowiednio w przypadku niezdolności do pracy trwającej przez część miesiąca, jeżeli z tego tytułu ubezpieczony spełnia warunki do przyznania zasiłku.

Sąd Okręgowy wskazał, że w świetle tych przepisów uzasadnieniem dla proporcjonalnego obniżenia składki ubezpieczeniowej osoby prowadzącej działalność pozarolniczą było pobieranie zasiłku z tytułu niezdolności do pracy, w tym macierzyńskiego. Ustawodawca uznał, że skoro przez część miesiąca płatnik nie prowadzi działalności, to podstawa wymiaru składki ubezpieczeniowej podlega proporcjonalnemu obniżeniu. W ocenie Sądu I instancji, organ rentowy dokonał zbyt formalnej wykładni wyżej wymienionych przepisów. Poprzestał na stwierdzeniu, że mowa jest w nich o: "zmniejszaniu najniższej podstawy wymiaru składek". Bezsposornie ubezpieczona zadeklarowała wyższą niż minimalna podstawę wymiaru składek.

W wyroku z dnia 17 maja 2011 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach w sprawie III AUa 2177/10 (publ. w Biul.SAKa 2012/1/32-33) stwierdził, że proporcjonalne zmniejszenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób prowadzących działalność gospodarczą przewidziane w art. 18 ust. 9 i ust. 10 ustawy systemowej dotyczy wszystkich zadeklarowanych kwot (art. 18 ust. 8), a nie tylko kwoty najniższej podstawy wymiaru składek. Pogląd ten koresponduje z orzeczeniem wskazanym w odwołaniu. Sąd Okręgowy podzielił ten pogląd. Wskazał, że nie widzi żadnych racjonalnych argumentów za możliwością proporcjonalnego obniżania składki tylko wobec płatników deklarujących najniższą ich podstawę. Byłoby to krzywdzące dla innych płatników będących w tej samej sytuacji faktycznej

– pobierania zasiłku przez część miesiąca.

Jednocześnie Sąd przyznał, że omyłkowo ustalił proporcjonalną składkę na Fundusz Pracy, podczas gdy do niej stosuje się inne zasady (vide: postanowienie o sprostowaniu decyzji z dnia 22 kwietnia 2013 r. k. 12 akt ZUS).

Apelację od powyższego wyroku wywiódł organ rentowy. Zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 18 ust. 9 i 10 ustawy systemowej poprzez jego niewłaściwą wykładnię, polegającą na błędnym uznaniu, iż proporcjonalnemu zmniejszeniu ulega nie tylko kwota najniższej podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, ale również składki zadeklarowane w wyższym wymiarze oraz że proporcjonalnemu zmniejszeniu podlega składka na Fundusz Pracy. Organ rentowy podniósł ponownie, że jego zdaniem proporcjonalnemu zmniejszeniu podlegają jedynie składki zadeklarowane w najniższym wymiarze, a Sąd I instancji uznając, że prawo do zmniejszenia składki mają ubezpieczeni, którzy zadeklarowali składkę w wymiarze wyższym niż najniższy, dokonał nieuprawnionej wykładni rozszerzającej tego przepisu. Wskazał, że gdyby wolą ustawodawcy było przyznanie prawa do zmniejszenia składki każdemu ubezpieczonemu, to w treści przepisu nie zawarłby ograniczenia prawa do zmniejszenia składki do kwoty najniższej

podstawy wymiaru składki. Podniósł, że wykładnia językowa przepisu art. 18 ust. 9 ustawy systemowej prowadzi do wniosku, że zmniejszeniu ulegają składki na ubezpieczenie rentowe i emerytalne, a nie na Fundusz Pracy, a więc w tym zakresie Sąd orzekł wbrew treści przepisu. W związku z powyższym, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania oraz o zasądzenie od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczona wniosła o oddalenie apelacji.

W jej ocenie przyznanie prawa do równego traktowania ubezpieczonych trudno jest uznać za nieuprawnione rozszerzenie treści art. 18 ust. 9 i 10 ustawy systemowej. Wskazała, że okres pobierania zasiłku macierzyńskiego, jak i chorobowego nie jest wliczany przez organ rentowy do okresów składkowych przy obliczaniu prawa do renty czy emerytury, a zatem oznacza to, że za ten okres nie są pobierane składki. Ubezpieczona podniosła, że również z tego powodu kwestionowany przez organ rentowy przepis odnosi się do tych ubezpieczonych, którzy deklarują składkę wyższą niż minimalna. Powołała się na te same wyroki Sądów Apelacyjnych, co w odwołaniach od decyzji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Wyrok Sądu I instancji należało zmienić w części dotyczącej decyzji o ustaleniu podstawy wymiaru składek na Fundusz Pracy, w pozostałej części apelacja podlegała oddaleniu.

Sąd Odwoławczy wskazuje, że rozstrzygnięcie Sądu I instancji w zakresie decyzji ustalającej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe jest prawidłowe. W związku z powyższym, Sąd Odwoławczy przyjmuje ustalenia dotyczące stanu faktycznego dokonane przez Sąd I instancji oraz rozważania prawne w odniesieniu do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe za własne, nie widząc potrzeby ich szczegółowego przytaczania. Błędnie natomiast oznaczono w wyroku wysokość składki na Fundusz Pracy, co zresztą Sąd Okręgowy wskazał w swym uzasadnieniu, w związku z czym Sąd Odwoławczy zmienił zaskarżony wyrok w tym zakresie.

Sąd Apelacyjny wskazuje, że zgodnie z art. 104 ust. 1 ustawy o promocji zatrudnienia, obowiązkowe składki na Fundusz Pracy, ustalone są od kwot stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Z kolei zgodnie z ust. 2 powołanego artykułu, wysokość składki na Fundusz Pracy określa ustawa budżetowa. Nadto, w myśl art. 145 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, w przypadku gdy ustawa budżetowa albo ustawa o prowizorium budżetowym nie zostaną ogłoszone przed dniem 1 stycznia, to do czasu ogłoszenia odpowiedniej ustawy, obowiązują stawki należności budżetowych oraz składki na państwowe fundusze celowe w wysokości ustalonej dla roku poprzedzającego rok budżetowy. W związku z powyższym, wymiar składki na Fundusz Pracy w spornym okresie wynosi 2,45 % podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, czyli 124,95 zł.

Sąd Apelacyjny wskazuje, że obniżenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, o którym mowa w art. 18 ust. 9 i 10 ustawy systemowej, nie dotyczy wyłącznie sytuacji, w której zadeklarowano najniższą podstawę wymiaru składki. Sąd I instancji prawidłowo uznał, że zmniejszenie to dotyczy również wyższej niż minimalna zadeklarowanej podstawy wymiaru składek. Interpretacja taka obecna jest w orzecznictwie (por. wyroki SA w Katowicach:

z 17 maja 2011 r. III AUa 2177/10 wskazany już przez Sąd Okręgowy oraz wyrok z 9 lipca 2009 r., III AUa 908/09, Lex nr 1213894). Celem regulacji zawartej

w powołanym przepisie jest więc możliwość zmniejszenia zadeklarowanej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, niezależnie od tego, czy jest ona minimalna, czy też wyższa. Ograniczenie wprowadzające zasadę, że tylko najniższa podstawa wymiaru składek mogłaby ulec zmniejszeniu, nie znajduje uzasadnienia aksjologicznego. Celem sformułowania art. 18 ust. 9 w ten sposób było zaznaczenie przez ustawodawcę, że również minimalna zadeklarowana podstawa wymiaru składek może ulec proporcjonalnemu zmniejszeniu na

zasadach wynikających z tego artykułu, ale nie dotyczy to wyłącznie takiej podstawy. Celowe jest, aby każdej wysokości zadeklarowana podstawa wymiaru składek mogła zostać proporcjonalnie zmniejszona w miesiącach, w których objęcie obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi trwało jedynie przez część miesiąca. W związku z powyższym, zarzut organu rentowego okazał się nieuzasadniony.

Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w części dotyczącej decyzji stanowiącej o wysokości składek na Fundusz Pracy w ten sposób, że w miejsce ustalonej podstawy wymiaru składek na Fundusz Pracy w wysokości 1974,19 zł wpisał kwotę składki wynoszącą 124,95 zł, a na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację w pozostałej części jako bezzasadną.

Na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd Odwoławczy odstąpił od obciążania ubezpieczonej kosztami zastępstwa procesowego. Ocena, czy w sprawie zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające odstąpienie od obciążania kosztami procesu jest uprawnieniem jurysdykcyjnym sądu. W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny uznał, że okoliczności takie zachodzą, gdyż wyrok Sądu I instancji został zmieniony jedynie w zakresie, w jakim Sąd ten się pomylił, więc nie miało to wpływu na to, że co do zasady, sąd uznał rację ubezpieczonej. W tej sytuacji obciążenie ubezpieczonej kosztami zastępstwa procesowego byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, toteż Sąd Odwoławczy, zgodnie z zasadą słuszności, od tego odstąpił.

SSO del. Beata Górska SSA Zofia Rybicka – Szkibiel SSA Barbara Białecka